

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okullarında Beceri Eğitimi Uygulamalarının Etkinliğine İlişkin Beklentiler

Çağlar KIYMET¹ Recep ÇAKIR²

¹ Öğretmen, Milli Eğitim Müdürlüğü Amasya, Türkiye, c_kiymet@hotmail.com

² Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Amasya, Türkiye
recepacakir@gmail.com (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi

Geliş: 08.08.2020
Kabul: 12.11.2020
Yayın: 31.03.2021

Anahtar Kelimeler:

İşletmelerde Beceri Eğitimi, Mesleki Eğitim, Beklentiler, Verimlilik

Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanlarında okuyan öğrencilerin, alan öğretmenlerinin ve eğitimi yapan işletme yetkililerinin işletmelerde beceri uygulamalarına dönük beklentileri ile bu uygulamaların verimliliğini belirlemek ve sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunmaktır. Çalışma, ölçeklerin ve görüşme formunun kullanıldığı karma araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Amasya ilindeki meslek liselerinin, Mesleki Eğitim Kanunu'na göre beceri eğitimi uygulamasına katılan, bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları 12. sınıf öğrencileri, alan öğretmenleri ve eğitimi yürüten işletme yetkilileri oluşturmaktadır. Çalışmaya 170 öğrenci, 41 alan öğretmeni ve 34 işletme yetkilisi katılmıştır. Araştırmada öğrenci ve öğretmenlere "İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar" ölçeği, işletme yetkililerine de görüşme formu uygulanmıştır. Öğrenci ve öğretmen ölçekleri işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen olmak üzere beş faktörden oluşmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; öğretmen ve öğrencilere göre işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörlerinde sorunlar yaşanmıştır. Bununla birlikte, işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaşılan problemlere ilgili öğretmen düşüncelerinde, alan ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık oluşmazken, mesleki kıdem değişkenine göre işletme, mevzuat, okul ve öğretmen ölçeği ortalamasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaşılan problemlerle ilgili öğrenci düşüncelerinde, alan değişkenine göre okul faktöründe anlamlı bir farklılık görülmüştür. İşletmelerde beceri eğitimi uygulamalarında öğrenciler kendi alanında, eğitim birimi olan ve öğretim programına uyabilecek işyerlerine yerleştirilmeye çalışılması önerilmektedir.

Expectations towards the Efficiency of Skill Education Practices in Vocational and Technical Secondary Schools

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 08.08.2020
Accepted: 12.11.2020
Published: 31.03.2021

Keywords:

Skills Training in Business, Vocational Education, Expectations, Productivity

The aim of this study is to determine the expectations of the students studying in the fields of information technologies and electrical-electronic technology in vocational and technical secondary education institutions, field teachers and the business executives who make training, and the efficiency of these applications and to produce suggestions for the solution of problems. The study was carried out with the mixed research method using questionnaires and interview form. The study group of the research consists of 12th grade students, field teachers and business executives in the field of information technologies and electrical-electronics technology, who participate in the skill training practice according to the Vocational Education Law of vocational high schools in Amasya. 170 students, 41 field teachers and 34 business officials participated in the study. In the research, "Problems Encountered in Skill Education in Businesses" questionnaire was applied to students and teachers, and interview form was applied to business officials. Student and teacher surveys consist of five factors: business, legislation, school, student and teacher. Looking at the results of the study; According to teachers and students, there were problems in business, legislation, school, student and teacher factors. Moreover, while there is no significant difference in the teacher opinions regarding the problems encountered in the skills training activities carried out in the workplaces according to the variables of area and gender, there was a significant difference in the average of enterprise, legislation, school and teacher scale according to the professional seniority variable. A significant difference was observed in the school factor according to the field variable in the students' opinions about the problems encountered in the skills training activities carried out in the workplaces. In skill training practices in enterprises, students should be tried to be placed in workplaces that have a training unit in their field and that can fit the curriculum.

Atf/Citation: Kıymet, Ç. ve Çakır, A. (2021). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okullarında Beceri Eğitimi Uygulamalarının Etkinliğine İlişkin Beklentiler, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 20-47.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Üretim faaliyetinde bulunan insanın sahip olduğu ve bireyin özelliğini belirten üretken bilgi, tecrübe, beceri ve yetenekler gibi beşeri sermayenin ana öğelerinden bir tanesi de eğitimidir. Eğitim, sosyoekonomik durumuyla, ekonomik kalkınma sürecinin en önemli unsurlarındandır. Eğitim, ekonomik kalkınmanın gerektirdiği sosyoekonomik yapıdaki gelişimde, başka bir ifadeyle yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin artırılmasında ciddi bir rol oynar (Özsoy, 2007). Çakmak (2008)'a göre bilim ve teknolojideki gelişmeler, bilimsel bilgiye erişimin kolaylaşması, yaratıcı yeteneklere sahip insanların çoğalması sonucu ülkeler, birçok anlamda önemli değişimler yaşamışlardır. Yaşanan bu hızlı değişim, en başta eğitimi, ülkelerin yenilik ve gelişim faaliyetlerini, yeni bilgi ve teknoloji hedefiyle ilgili rekabeti artırmıştır. Zamanla yeni oluşumlar, teknolojik gelişmeler ve eğitim sistemleri de bundan etkilenmiştir. Özsoy (2007), eğitimin iktisadi anlamda büyüme, rekabet, verimlilik ve gelir dağılımında denge sağladığını belirtmiştir. Fakat her eğitim türünün ekonomik kalkınmaya etkisi olmaz. Genel eğitim, kalkınmanın temelini oluştururken, sanayileşmeye başlayan ülkelerde mesleki ve teknik eğitim ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda ekonomik gelişimi artıran sanayinin kurulmasında, büyütülmesinde, gerekli yeniliklerin ve teknolojinin sağlanmasında gerekli olan eğitim türü mesleki ve teknik eğitimidir (Özsoy, 2007). Mesleki eğitim, insanların bugünün iş yaşamında farklı alanlar için ihtiyaç duyulan işgücünün oluşturulmasını sağlar. Günümüzde okullarda alınan mesleki eğitim iş başarısını sağlamak için yeterli olmamaktadır (Yazıcı, Türkmen & Aydemir, 2015). Binici ve Arı (2004)'ya göre de işyeri sahiplerinin mesleki ve teknik eğitimle daha fazla ilgilenmeleri, mesleki eğitimin başarısının artmasında önemli bir katkı sağlayacaktır.

İş piyasasının tecrübeli, yetenekli ve çabuk öğrenen elemanlara ihtiyacı vardır (Yazıcı, Türkmen & Aydemir, 2015). Erol (2013)'a göre de özellikle dünyadaki teknolojik gelişmeler ve değişimler, küreselleşme ve rekabetin artması her sektörde etkisini gösterdiği gibi işgücü sektöründe de etkisini göstermiş, daha donanımlı, deneyimli ve bilgili işgücüne gereksinim geçen her günde artmaya başlamıştır. Çalışma olanaklarını artırmak ve istihdam yaratmak için mesleki eğitime gereksinim duyulmaktadır. Günümüz piyasasının isteklerini karşılamak ve sorunlarına çözüm bulma yeteneğini kazanmada, mesleki eğitimin oldukça önemli olan yapısının, programlarının, işleyişlerinin ve faaliyetlerinin daha verimli olması sağlanmalıdır (Yazıcı, Türkmen & Aydemir, 2015). Sanayileşmiş ülkeler mesleki eğitimin, rekabet ortamının artırılmasındaki önemini 20. yüzyılın başlarında anlamış ve mesleki eğitimde kapsamlı ve esnek programlar yaparak hizmet ve sanayi piyasasının ihtiyaç duyduğu kaliteli işgücünü yetiştirmeyi tercih etmişlerdir (Üstün & Savaş, 2012).

Türkiye ekonomisinin, gelişmiş ekonomiye sahip ülkelerle yarışabilmesi, mesleki ve teknik alanlarda iyi eğitilmiş, teknolojik gelişmeleri takip eden ve kullanabilen, bunu bir yaşam şekli olarak benimsemiş insan gücünün bulunması ile mümkündür. Özellikle teknolojik gelişmelerin hız kazandığı ve yeni teknolojilerin ortaya çıktığı günümüzde bu durum daha da önemli bir hal almıştır (Özsoy, 2007). Karadal ve Türk (2008)'e göre günümüzde teknolojiyi işlerinde kullanmayan işletmeler başarısız olmaktadır. Bütün işletmeler daha ucuz, daha kaliteli ve daha hızlı üretim yapmak isterken, bunu ancak teknolojiyi işletme süreçlerinde kusursuz şekilde uygulamakla gerçekleştirebilmektedirler. Bu ise doğru teknoloji yönetimine bağlıdır. Bununla birlikte Özsoy (2007) özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olmak üzere, Türkiye'deki diğer işletmeler, küreselleşen piyasalarda barınabilmek için iyi yetişmiş, verimli çalışan ara insan gücüne oldukça ihtiyaç duyduğunu vurgulamaktadır. Nitelikli insan gücü sayısı ne kadar çok olursa, Türkiye ekonomisinin dünya ekonomisindeki payı da bir o kadar büyük olacaktır. Nitelikli insan gücü de ancak doğru şekilde uygulanan mesleki eğitim ile sağlanabilir (Özsoy, 2007).

Ülkemizdeki mesleki ve teknik kazanımlar ortaöğretim seviyesinde verilmeye başlanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, insanların yeteneklerini keşfetmelerine, hizmet, sanayi ve tarım piyasalarının kaliteli personel gereksiniminin giderilmesine ve ülkemizin rekabet gücünün artırılmasının sağlanması için önemlidir. Mesleki ve teknik eğitim, ortaöğretim seviyesinde örgün olarak Milli Eğitim Bakanlığı kontrolündeki mesleki ve teknik okullarda verilmektedir (Yazıcı, Türkmen & Aydemir, 2015). Ülkemizde öğrencilerin mesleki ve teknik okullarda edindikleri bilgi ve becerileri geliştirmek, piyasadaki çalışmaları ve gelişmeleri yerinde görmelerini sağlamak için İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması yürütülmektedir. İşletmelerde mesleki eğitim, mesleki ve teknik okullardaki öğrencilerin uygulamalı derslerini işletmelerde, teorik derslerini de okullarında veya işletmelerce sağlanan eğitim alanlarında yaptıkları eğitim çalışmalarını ifade eder. (M.E.B., Mesleki Eğitim Kanunu, madde 3-(h), 1986). Meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin 3308 sayılı Kanun kapsamında 12'nci sınıfta işletmelerde beceri eğitimi görmeleri esastır. (M.E.B., Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 121-(1), 2013).

İşletmelerde beceri eğitimi faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu taraflar bulunmaktadır. Bu taraflar öğrenci, öğretmen ve işletmedir. Okul yönetimleri, işletmelerde beceri eğitiminin uygulanması, denetlenmesi, iş ve işlemlerin yürütülmesi, faaliyetlerin eğitim programına göre yürütülmesi ve öğrencilerin kontrolünün yapılması amacıyla koordinatör öğretmenler görevlendirmektedir. İşletmeler de beceri eğitiminde faaliyetlerin yürütülmesi, öğrencilerin yetiştirilmesi, gelişimin takip edilmesi ve çalışmaların geliştirilmesi için eğitici personel veya usta öğretici görevlendirmektedir. Tüm tarafların görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Beceri eğitiminin hedefine ulaşması, mesleki eğitimin verimli olması tarafların görev ve sorumluluklarını bilmesi ve yerine getirmesiyle sağlanabilir (Bozak, 2019). İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması, Anadolu Meslek Liselerinin 12. Sınıflarının her iki döneminde uygulanan 24 saatlik bir derstir. Öğrenciler haftada 3 gün (Pazartesi, Salı, Çarşamba veya Çarşamba, Perşembe, Cuma) işletmeye gitmekte, diğer dersler ise iki günü yerleştirilmektedir. Bir eğitim-öğretim yılı boyunca devam eden uygulamanın değerlendirmesi sene sonunda yazılı, sözlü, uygulama sınavı ve dosya değerlendirmesi şeklinde yapılmaktadır. Öğrencinin beceri eğitimini tamamlayabilmesi için sınav puanları ortalamasının %80'i ve dosya puanının %20'si alınıp, toplanmaktadır. Çıkan sonuç 50 ve üzeri ise öğrenci başarılı sayılmaktadır. Öğrenci, kendisine verilen gelişim tablosuna uygun çalışmaları ve yaptığı işleri beceri eğitimi boyunca dosyasına işlemektedir. Sene boyunca dosya, işletme yetkilisi tarafından onaylanmakta ve koordinatör öğretmen tarafından incelenmektedir. Sene sonunda ise alan öğretmenleri ve bir işletme yetkilisi tarafından oluşturulan sınav komisyonunca incelenip, nota dönüştürülmektedir (Tarhan, 2018).

Ülkemizde genç nüfus yoğunlukta olmasına rağmen işgücü niteliksiz durumdadır. İşletmeler nitelikli işgücüne ihtiyaç duymaktadırlar. İnsan kaynaklarının verimli hale gelmesi ancak gereksinim duyulan işgücünün, iş yaşamı ile birlikte hareket edilerek programlı ve planlı bir eğitimle yetiştirilmesi ile sağlanabilir. Bu da eğitimcilerin ve yöneticilerin görevlerini hakkıyla yerine getirmelerine bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, sadece program hazırlamak yeterli olmayacaktır. Bununla birlikte kaliteli bir uygulamada gereklidir (Üstün ve Savaş, 2012). Bununla birlikte, Yüksek (2006) ülkemizdeki mesleki ve teknik eğitimin küresel ekonomik gelişmelere göre tekrar düzenlenmesi için mevcut halin incelenmesinin ve isteklerin belirlenmesinin oldukça önem taşıdığını vurgulamıştır. Tatlı ve Sarıbiyık (2015)'a göre işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde;

- Meslek okulları ile işletmeler arasında koordinasyon eksiklikleri,
- Öğrencilerin alanları dışında beceri eğitimi yapmaları,
- Meslek liselerinde sektöre paralel donanım eksikliği,
- Okula adaptasyon eksikliği, işyerlerinin değiştirilmesi,
- İşletmelerin öğrencileri mesai saati dışında akşam ve hafta sonları çalıştırma isteği,

- Mesleki lisesi müfredatlarının yetersiz olması,
- Öğrencilerin veya velilerin beceri eğitimini göstermelik yapmak istemesi,
- Beceri eğitimi sınavlarının etkin yapılmaması gibi sorunlar yaşanmaktadır (Tatlı ve Sarıbyık, 2015).

Bu çalışmada işletmelerin, öğretmenler ile öğrencilerin beceri eğitimine dönük beklentileri ve uygulamanın verimliliği incelenip, beklentilerin ve sorunların çözümüne dair öneriler sunulması amaçlanmıştır. Beceri eğitiminin aksayan yönlerinin görülebilmesi ve verimliliğinin sağlanması için önlemlerin alınması hedeflenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları öğrencilerinin, işletme yetkililerinin ve alan öğretmenlerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına dönük beklentileri ve bu uygulamaların verimliliği nasıldır?

Alt Problemler

- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde işletmelerden kaynaklanan problemler nelerdir?
- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde mevzuattan kaynaklanan problemler nelerdir?
- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde okuldan kaynaklanan problemler nelerdir?
- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde öğrencilerden kaynaklanan problemler nelerdir?
- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde öğretmenlerden kaynaklanan problemler nelerdir?
- Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemler alan, mesleki deneyim ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemler alan, hangi sektörde beceri eğitimi aldığı, öğrencinin mezuniyet sonrası alanında çalışmaya devam etmeyi isteyip istemediği, işyerini bulan kişi ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- İşletme yöneticilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve önerileri nasıldır?

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik okullarda bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları öğrencilerinin, alan öğretmenlerinin ve işletme yetkililerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına dönük beklentilerini, karşılaştıkları sorunları, bu uygulamaların verimliliğini saptamak, beklentilerin ve sorunların çözümüne dair öneriler sunmaktır. Ayrıca çalışma sonucunda işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili birimlerin, okul idarecilerinin ve işletmelerin faaliyetlerin aksayan yönlerini görebilmesi ve verimliliğinin sağlanması adına tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin, alan öğretmenlerinin ve işverenlerin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına dönük beklentilerinin ve bu uygulamaların verimliliğinin ortaya çıkarılacağı düşünülmektedir. Bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanlarında yapılan beceri eğitimi faaliyetleri boyunca tarafların görevlerini ne kadar yerine getirdiklerini belirlemek sorunları gidermek bakımından önemlidir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve çözüm önerileri ile daha verimli faaliyetler yürütüleceği öngörülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Amasya ili ve ilçelerinde yer alan meslek liselerinde yürütülen işyerlerinde beceri eğitimi faaliyetlerine yönelik öğrenci, öğretmen ve işveren görüşlerini ele alan bu çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin beraber uygulandığı karma yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntemin en büyük avantajı hem nicel hem de nitel yöntemlerin kullanılmasıyla güvenilirliği yüksek sonuçlar elde edilmesidir. Aynı zamanda her iki yöntemin kullanılması anlamlı araştırma sonuçlarına ulaşabilmeyi sağlar (Tunalı, Gözü & Özen, 2016). Creswell (2012) karma modeli, araştırmacının problemleri çözmek için topladığı hem nicel (kapalı uçlu) hem de nitel verileri (açık uçlu) bütünleştirdiği ve bu bütünleştirmenin avantajlarıyla sonuçlar elde ettiği, sosyal, sağlık ve davranış bilimlerinde kullanılan bir araştırma yaklaşım olarak ifade etmektedir. Bu yaklaşımın temel amacı, araştırmacının istatistiki eğilimleri (nicel verileri), bireysel deneyimlerle (nitel verilerle) birleştirmesinin, problemi anlamak için tek bir yöntemi kullanmaya göre daha faydalı olacaktır (Creswell, 2012).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Amasya ilinde bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin, 2019-2020 eğitim öğretim yılında, işletmelerde beceri eğitimi uygulamasına katılan, bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları 12. sınıf öğrencileri, koordinatör öğretmenleri ve gittikleri işletmelerdeki işverenler oluşturmaktadır.

Araştırmada ölçekler Amasya ili ve ilçelerinde öğrenim gören 170, 12. sınıf Bilişim Teknolojileri ve Elektrik-Elektronik Teknolojisi alanları öğrencisine, koordinatörlük görevinde bulunan 41 öğretmene ve görüşme formları faaliyetleri yürüten 34 işverene uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı işletmeler; belediye, milli eğitim müdürlüğü, il özel idaresi gibi kamu kurumları ve elektrik ve bilgisayar üzerine özel işletmelerden oluşmaktadır.

Çalışmaya dâhil olan koordinatör öğretmenlerin demografik bilgileriyle ilgili veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya Dâhil Olan Koordinatör Öğretmenlerin Demografik Bilgileriyle İlgili Değerler

		<i>N</i>	<i>Yüzde</i>
Cinsiyet	Kadın	9	22
	Erkek	32	78
Mesleki Kıdem	1-15 yıl	19	46.3
	16-20 yıl	7	17.1
	21 ve üzeri	15	36.6
Alan	Bilişim Teknolojileri	24	58.5
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	41.5

Araştırmaya katılan koordinatör öğretmenlerin %9’u kadın, %32’si erkektir. Tablo 1 incelendiğinde koordinatör öğretmenlerin %46.3’ünün (1-15) yıl, %17.1’inin (16-20) yıl ve %36.6’sının (21 ve üzeri) yıldır öğretmenlik görevini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin alanlarına bakıldığında %58.5’inin Bilişim Teknolojileri, %41.5’inin Elektrik-Elektronik Teknolojisi olduğu görülmektedir.

Çalışmaya Amasya ili ve ilçelerinde okuyan 170 Bilişim Teknolojileri ve Elektrik-Elektronik Teknolojisi alanı 12. sınıf öğrencileri katılmıştır. Çalışmaya dâhil olan öğrencilerin demografik bilgileriyle ilgili veriler Tablo 2’te verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaya Dâhil Olan Öğrencilerin Demografik Bilgileriyle İlgili Değerler

		<i>N</i>	<i>Yüzde</i>
Cinsiyet	Kız	43	25.3
	Erkek	127	74.7
İşletmeyi Bulan Kişi	Okul Yönetimi	30	17.6
	Öğretmenlerim	54	31.8
	Ailem	26	15.3
	Kendim	58	34.1
	Diğer	2	1.2
Mezun Olduktan Sonra	Evet	104	61.2
Alanda Çalışmayı İsteme	Hayır	66	38.8
Beceri Eğitiminin	Kamu Sektörü	75	44.1
Uygulandığı Sektör	Özel Sektör	95	55.9
Alan	Bilişim Teknolojileri	105	61.8
	Elektrik-Elektronik	65	38.2
	Teknolojisi		

Çalışmaya katılan öğrencilerin %25.3'nün kız, %74.7'sinin erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin işletmelerini bulmalarında %17.6 okul yönetiminin, %31.8 öğretmenlerin, %15.3 ailelerinin, %34.1 öğrencinin kendisinin, %1.2 başkalarının etkisi olduğu anlaşılmaktadır. İşletmeyi bulma oranlarına bakıldığında “öğretmenlerim” ve “kendim” seçeneği toplam %65.9'dur. Buna göre öğrencilerin iş yerleri daha çok öğretmenleri veya kendisi tarafından bulunmaktadır. Öğrencilere mezuniyet sonrası alanında çalışmaya devam etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Buna %61.2'si Evet, %38.8'i Hayır demiştir. Öğrencilerin çoğu kendi alanında çalışmaya devam etmek istemektedir. Kendi alanında çalışmayı istemeyen öğrencilerin durumunun, liseye geçişte yanlış yönlendirme yapılması, yeterli alan tanıtımının yapılmaması, öğrencilerin okul veya ailesi tarafından istemediği alana yönlendirilmesi, öğrencinin alanını sevmemesi ve işyerlerindeki beceri eğitimi uygulamasında problem yaşaması gibi sebeplerden oluştuğu düşünülebilir. Beceri eğitiminin uygulandığı sektör dağılımına bakıldığında, %44.1'nin Kamu Sektörü, %55.9'unun Özel Sektör olduğu görülmektedir. Kamu sektöründe ve özel sektörde beceri eğitime katılan öğrencilerin oranları birbirine yakın durumdadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin alan dağılımı incelendiğinde; %61.8'inin Bilişim Teknolojileri, %38.2'sinin Elektrik-Elektronik Teknolojisi alanında öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. Meslek liseleri içinde Bilişim Teknolojileri alanı öğrencileri çoğunluktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerle ilgili görüşlerini içeren veriler Bozak (2019) tarafından geliştirilen “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Ölçeği” ile toplanmıştır. Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerle ilgili görüşlerini içeren veriler ise yine Bozak (2019) tarafından geliştirilen “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Ölçeği” ile toplanmıştır. Örneklem grubundaki işletme yetkililerinden veri toplamak amacıyla görüşme formu soruları kullanılmıştır.

İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Ölçeği: “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Ölçeği”, Bozak (2019) tarafından hazırlanmış olup 49 maddeden oluşmaktadır. Oluşturulan maddeler beşli likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki 5 faktör, “İşletme”, “Mevzuat”, “Okul”, “Öğrenci” ve “Öğretmen” şeklindedir. 1.-19. maddeler “İşletme” faktörüne, 20.-25. maddeler “Mevzuat” faktörüne, 26.-34. maddeler “Okul” faktörüne, 35.-42. maddeler

“Öğrenci” faktörüne ve 43.-49. maddeler ise “Öğretmen” faktörüne aittir. Ölçeğin Cronbach-Alpha değeri .964’tür.

İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Ölçeği: “İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğrenci Ölçeği”, Bozak (2019) tarafından hazırlanmış olup 48 maddeden oluşmaktadır. Oluşturulan maddeler beşli likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki 5 faktör, “İşletme”, “Mevzuat”, “Okul”, “Öğrenci” ve “Öğretmen” şeklindedir. 1.-19. maddeler “İşletme” faktörüne, 20.-22. maddeler “Mevzuat” faktörüne, 23.-33. maddeler “Okul” faktörüne, 34.-41. maddeler “Öğrenci” faktörüne ve 42.-48. maddeler ise “Öğretmen” faktörüne aittir. Ölçeğin maddeleriyle ilgili faktör yükleri 0.39 ve 0.84 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach-Alpha değeri .961 olarak bulunmuştur. Tablo 3’te öğretmen ve öğrenci ölçekleriyle ilgili derecelendirme değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğrenci ve Öğretmen Ölçekleriyle İlgili Derecelendirme Değerleri

<i>Katılma Derecesi</i>	
Kesinlikle Katılıyorum	(4.20 - 5.00)
Katılıyorum	(3.40 - 4.19)
Kararsızım	(2.60 - 3.39)
Katılmıyorum	(1.80 - 2.59)
Kesinlikle Katılmıyorum	(1.00 - 1.79)

İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin İşletme Görüşme Formu: Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulması gereken açık uçlu sorular, beceri eğitimi değerlendirme ölçeği uygulandıktan sonra uzman görüşü ile belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen bu sorular alan uzmanlarına danışılmış ve uzman görüşleri alınarak yeniden şekillenmiştir. Sonuçta aşağıdaki açık uçlu soruların yer aldığı, geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu Amasya ilindeki beceri eğitimi için öğrenci alan kamu kurumlarına ve bilişim teknolojileri ile elektrik-elektronik teknolojisi alanlarında faaliyet gösterip beceri eğitimi için öğrenci alan işletmelere uygulanmıştır.

1. Yönetmelik ve yönergeler doğrultusunda sistemi değerlendiriniz?
2. Verilen eğitimler amacına ulaşıyor mu? Örnek verebilir misiniz?
3. Staj eğitim sürecinde okul ve iş yeri ilişkisi nasıl kurgulanıyor?
4. Eğitim sürecinde okulun ve işyerinin yapması gerekenler sizce nelerdir?
5. İşyeri ve okul işbirliği en etkin şekilde nasıl sağlanabilir? Önerilerinizi açıklayınız.
6. İşyerinize beceri eğitimi için öğrenci seçerken en çok dikkat ettiğiniz konular nelerdir?
7. İşyerinize aldığınız stajyer sayısını nasıl belirliyorsunuz?
8. Stajyer öğrencide en çok aradığınız nitelikler nelerdir?
9. Beceri eğitim sırasında stajyerlerle alakalı yaşanan en önemli problemler nelerdir?
10. Stajyerlerin okullarında aldıkları derslerin beceri eğitimine katkısı nasıldır?

Verilerin Toplanması

Ölçekler öğretmen ve öğrencilere çevrimiçi ortamda uygulanmıştır. Görüşme soruları ise işletme yetkililerine uygulanmış, uygulama sırasında görüşmeler kayda alınmıştır.

Amasya ili ve ilçelerindeki bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları bulunan ortaöğretim kurumlarında ölçekler uygulanmıştır. Hep aynı şıkkin işaretlendiği tespit edilen ölçekler

değerlendirilmemiştir. Veriler elde edilirken 170 öğrenci ve 41 koordinatör öğretmene uygulanan ölçekler, 34 işletme yetkilisine uygulanan görüşme formu kullanılmıştır.

Etik

Çalışmada, 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanılmış olup etik kurul izni gerekmemektedir. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF Dergisi) hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederiz.

Verilerin Analizi

Veriler analiz için SPSS paket programına aktarılmıştır. Öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını görmek için çarpıklık (Skewness) değerlerine bakılmıştır. Sıfıra yakın çıkan çarpıklık değerleri verilerin normalliğini ifade eder. İstatistiksel analizlerdeki anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. -1.5 ile +1.5 arasında olan çarpıklık değerleri verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Çalışmada “betimsel istatistik teknikleri” (Descriptive Statistics) uygulanmış, verilerin yüzde ve frekans değerleri bulunmuş, standart sapmalar ve aritmetik ortalamalar hesaplanmıştır. Verilerin değişkenlere göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ve Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test) kullanılmıştır. Çalışmada görüşme sırasında kaydedilen veriler, betimsel analiz ile önceden belirlenmiş konulara göre hazırlanan sorular kapsamında yorumlanmış ve özetlenmiştir. Öncelikle betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulmuş, çerçeveye göre elde edilen veriler düzenlenmiş ve elde edilen bulgular tanımlanmıştır. Sonrasında bulguların yorumlanması ve açıklanması yapılmıştır.

BULGULAR

Öğretmenlerin ve öğrencilerin demografik bilgileri çalışma grubu bölümünde verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen veriler ile hangi testlerin yapılacağını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Ulaşılan sonuçlar Tablo 4 ve 5’te özetlenmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Ölçeği Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları

<i>Faktörler</i>	<i>İstatistik</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
İşletme	.087	41	.200	-	-
Mevzuat	.171	41	.004	.735	-.083
Okul	.113	41	.200	-	-
Öğrenci	.122	41	.132	-	-
Öğretmen	.116	41	.180	-	-
Genel Ortalama	.095	41	.200	-	-

İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen ölçeği puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği belirlemek için Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değerine bakılmıştır. Anlamlılık değeri 0.05’ten küçük olan mevzuat faktörü için çarpıklık değerine bakılmıştır ($p < 0.05$). Çarpıklık değeri .735’tir. Bu değer -1.5 ile +1.5 arasında olduğu için verimizin normal dağılım özelliği gösterdiği varsayılmıştır (Büyüköztürk, 2012). Diğer faktörlerin anlamlılık değerleri ise 0.05’ten büyük olduğu için verilerimiz normal dağılım özelliği göstermektedir ($p > 0.05$).

Tablo 5. Öğrenci Ölçeği Puanlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları

<i>Faktörler</i>	<i>İstatistik</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
İşletme	.095	170	.001	.583	-.299

Mevzuat	.108	170	.000	.229	-.671
Okul	.118	170	.000	.658	-.128
Öğrenci	.160	170	.000	.974	.252
Öğretmen	.177	170	.000	1.076	.381
Genel Ortalama	.066	170	.070	.787	.629

İşletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğrenci ölçeği puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği belirlemek için Kolmogorov-Smirnov anlamlılık değerlerine bakılmıştır. Bütün faktörlerin anlamlılık değerlerinin 0.05'ten küçük olmasından dolayı çarpıklık değerlerine bakılmıştır ($p < 0.05$). Bu değerler -1.5 ile +1.5 arasında olduğu için verilerimizin normal dağılım özelliği gösterdiği varsayılmıştır (Büyüköztürk, 2012).

Faktörlerden Kaynaklanan Problemlere İlişkin Bulgular

Tablo 6. Ölçek Maddeleriyle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Ait Verilerin Ortalama Değerleri

Faktörler	Ölçek	N	En Küçük $\bar{X}$	Genel $\bar{X}$	En Büyük $\bar{X}$	Genel Katılım Düzeyi
İşletme	Öğretmen	41	1.92	3.09	4.09	Kararsızım
	Öğrenci	170	1.89	2.25	2.59	Katılmıyorum
Mevzuat	Öğretmen	41	2.43	2.87	3.60	Kararsızım
	Öğrenci	170	2.22	2.62	3.07	Kararsızım
Okul	Öğretmen	41	1.82	2.62	3.29	Kararsızım
	Öğrenci	170	1.93	2.17	2.63	Katılmıyorum
Öğrenci	Öğretmen	41	2.56	3.01	3.82	Kararsızım
	Öğrenci	170	1.87	2.01	2.25	Katılmıyorum
Öğretmen	Öğretmen	41	2.07	2.40	3.09	Katılmıyorum
	Öğrenci	170	1.94	1.98	2.07	Katılmıyorum

Tablo 6'da çalışmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin faktörlerle ilgili maddelere verdikleri cevaplara bakıldığında;

Öğretmenlerin işletme faktörüyle ilgili maddelere verdikleri puanların ortalamaları 4.09 ile 1.92 arasında bulunmaktadır. Genel ortalama ise 3.09'dur. Öğretmenlerin "Katılıyorum" düzeyinde görüş belirttikleri, en yüksek ortalamaya sahip madde "Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması" ($\bar{x}=4.09$) dir. En düşük ortalamaya sahip madde ise "İş yerine ulaşımın zor olması" ($\bar{x}=1.92$) olduğu ve öğretmenlerin bu maddeye "Katılmıyorum" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin işletme faktörüyle ilgili maddelere verdikleri yanıtların ortalamaları 2.59 ile 1.89 arasındadır. Genel ortalama ise 2.25'tir. Öğrencilere göre en yüksek ortalamalı madde, "Öğrencilere işletmede görev tanımı dışında başka işlerin yaptırılması (temizlik, yemek, çay vb.)" ($\bar{x}=2.59$) dir. En düşük puanlı madde ise "İş yerinde iş kazalarına karşı yeterli iş güvenliği tedbirlerinin alınmaması" ($\bar{x}=1.89$) olduğu görülmektedir. İşletme faktörüyle ilgili öğrenci görüşleri "Katılmıyorum" şeklinde olsa da maddelerin ortalama puan sıralaması öğretmenlerin bu faktörle ilgili düşüncelerine benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin mevzuat faktörüne ait maddelere verdikleri puanların ortalamaları 3.60 ile 2.43 arasındadır. Genel ortalama ise 2.87'dir. Öğretmenlerin bu faktörde en yüksek ortalamayla görüş belirttikleri, 3.60 ortalama değerindeki madde "Meslek liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması" olarak görülmektedir. Bu durum okullar ile işletmeler arasında iletişim problemi olduğunu göstermektedir. Öğretmenler mevzuatta geçen ücret miktarının yeterli olduğunu

düşünmektedirler. Öğrencilerin mevzuat faktörüne ait maddelere verdikleri puanların ortalamaları 3.07 ile 2.22 arasındadır. Genel ortalama ise 2.62'dir. Madde puanları ortalama sıralamasının öğretmen görüşlerine benzediği ve en yüksek ortalamaya sahip değer 3.07 ile "Öğrencilerin ücretlerinin zamanında yatmaması" olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul faktörüyle ilgili verdikleri puanların ortalamaları 3.29 ile 1.82 arasındadır. Genel ortalama ise 2.62'dir. Öğretmenlere göre en yüksek ortalamalı madde, "Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirmesi" ($\bar{x}=3.29$) olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler, "Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi" ($\bar{x}=1.82$) maddesine "Katılmıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin okul faktörüyle ilgili verdikleri puanların ortalamaları 2.63 ile 1.93 arasındadır. Genel ortalama ise 2.17'dir. Öğrencilere göre en yüksek ortalamaya sahip madde "Okulun öğrencileri okudukları alana uygun bir işletmeye yerleştirmemesi" ($\bar{x}=2.63$) dir. En düşük ortalamaya sahip madde ise, "Öğrencilerin iş yerine uyum sağlayamaması" ($\bar{x}=1.93$) dir.

Öğretmenlerin öğrenci faktörüne ait verdikleri puanların ortalamaları 3.82 ile 2.56 arasındadır. Genel ortalama ise 3.01'dir. Öğretmenler "Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması" ($\bar{x}=3.82$) maddesine "Katılıyorum" düzeyinde yüksek puan vermişlerdir. Öğretmenlere göre en düşük ortalamalı madde ise "Katılmıyorum" seviyesinde puan verdikleri "Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları" ($\bar{x}=2.56$) dir. Öğrencilerin öğrenci faktörüne ait verdikleri puanlara bakıldığında ortalaması en yüksek olan madde "Öğrencilerin iş yerinde yaşadıkları sorunları koordinatör öğretmenlerine bildirmemesi" ($\bar{x}=2.25$), ortalaması en düşük olan madde ise "Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması" ($\bar{x}=1.87$) dir. Genel ortalama ise 2.01'dir. Ortalama puanlara bakıldığında öğrenciler, kendi davranışlarının değerlendirildiği faktörle ilgili maddelere "Katılmıyorum" seviyesinde yanıt vermişlerdir.

Öğretmenlerin öğretmen faktörüne ait verdikleri puanların ortalamaları 3.09 ile 2.07 arasındadır. Genel ortalama ise 2.40'tır. Öğretmenler, öğretmen faktöründe en yüksek puanı "Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi" ($\bar{x}=3.09$) maddesine, en düşük puanı ise "Koordinatör öğretmenlerin, işletme ve okul arasında koordinasyonu sağlamaması" ($\bar{x}=2.07$) maddesine vermişlerdir. Öğrencilerin öğretmen faktörüne ait verdikleri puanların ortalamaları 2.07 ile 1.94 arasındadır. Genel ortalama ise 1.98'dir. Öğrenciler, öğretmen faktöründe en yüksek puanı "Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi" ($\bar{x}=2.07$) maddesine, en düşük puanı ise "Koordinatör öğretmenlerin işletme yetkilileri ve usta öğreticilere gerekli yardım ve rehberliği yapmaması" ($\bar{x}=1.94$) maddesine vermişlerdir.

Öğretmenlerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemler Alan, Mesleki Deneyim ve Cinsiyete Göre Farklılaşmakta mıdır?

Tablo 7. Öğretmenlerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Alan Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Alan	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Bilişim Teknolojileri	24	3.19	.530	39	1.281	.208
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.96	.568			
Mevzuat	Bilişim Teknolojileri	24	3.05	.720	39	1.955	.058
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.63	.604			
Okul	Bilişim Teknolojileri	24	2.65	.639	39	.294	.771
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.59	.717			
Öğrenci	Bilişim Teknolojileri	24	3.06	.861	39	.337	.738
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.97	.856			

Öğretmen	Bilişim Teknolojileri	24	2.35	.603	39	-.585	.562
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.48	.823			
Öğretmen Ölçeği Ortalaması	Bilişim Teknolojileri	24	2.86	.552	39	.786	.437
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	17	2.73	.504			

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlere ait görüşleriyle ilgili bulguların alan değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo 7'ye bakıldığında öğretmenlerin işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşünceleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 8. Öğretmenlerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Düzeyleri

Faktörler	Mesleki Kıdem	N	$\bar{X}$	Ss
İşletme	1-15 yıl	19	3.41	.371
	16-20 yıl	7	3.02	.591
	21 ve üzeri	15	2.74	.516
	Toplam	41	3.09	.550
Mevzuat	1-15 yıl	19	3,14	.807
	16-20 yıl	7	3.00	.659
	21 ve üzeri	15	2.50	.339
	Toplam	41	2.88	.698
Okul	1-15 yıl	19	3.01	.517
	16-20 yıl	7	2.58	.835
	21 ve üzeri	15	2.17	.442
	Toplam	41	2.63	.665
Öğrenci	1-15 yıl	19	3.18	.837
	16-20 yıl	7	2.94	1.074
	21 ve üzeri	15	2.85	.773
	Toplam	41	3.02	.849
Öğretmen	1-15 yıl	19	2.51	.673
	16-20 yıl	7	2.00	.872
	21 ve üzeri	15	2.47	.610
	Toplam	41	2.41	.696
Öğretmen Ölçeği Ortalaması	1-15 yıl	19	3.05	.469
	16-20 yıl	7	2.71	.718
	21 ve üzeri	15	2.54	.377
	Toplam	41	2.80	.530

Tablo 9. Öğretmenlerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Faktörle r	Varyans Kaynağı	Karele r Toplamı	d	Kareler Ortalaması	f	p	Fark
İşletme	Gruplar arası	3.80		1.90	700	.01	-
	Grup içi	8.31	8	.21			
	Toplam	12.12	0	-			

	Gruplar arası	3.55		1.77				
Mevzuat	Grup içi	15.95	8	.42	4.	.0		
	Toplam	19.51	0	-	232	22		
	Gruplar arası	5.95		2.97				
Okul	Grup içi	11.74	8	.30	9.	.0		
	Toplam	17.69	0	-	629	00		
	Gruplar arası	.94		.47				
Öğrenci	Grup içi	27.94	8	.73	.6	.5		
	Toplam	28.88	0	-	40	33		
	Gruplar arası	1.43		.71				
Öğretme	Grup içi	17.95	8	.47	1.	.2		
	Toplam	19.39	0	-	521	32		
	Gruplar arası	2.19		1.099				1-15
Öğretme Ölçeği Ortalaması	Grup içi	9.07	8	.23	4.	.0		yıl ile 21 ve üzeri yıl çalışanlar arasında
	Toplam	11.27	0	-	602	16		

İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaşılan problemlerin alt faktörleriyle ilgili öğretmen düşüncelerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için tek yönlü Varyans analizi yapılmıştır. Mesleki kıdem değişkenine göre öğretmen ölçeği ortalaması anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F(2,40)=4.602$; $p<0.05$).

Mesleki kıdemler arasındaki farkın hangi kıdem yılları lehine olduğunu anlamak için Post-Hoc Tukey Testi yapılmıştır. Post-Hoc Tukey Testi sonuçlarına göre 1-15 yıl arası çalışanların, 21 ve üzeri yıl çalışanlara farkı anlamlı görülmüştür (ortalama farkı=0.50) ve bu fark 1-15 yıl arası çalışanların lehinedir. Buna göre 1-15 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin beceri eğitimi faaliyetlerinde daha çok görev aldıkları söylenebilir.

Tablo 10. Öğretmenlerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Kadın	9	3.25	.557	39	.977	.335
	Erkek	32	3.05	.549			
Mevzuat	Kadın	9	3.25	.500	39	1.892	.066
	Erkek	32	2.77	.715			
Okul	Kadın	9	2.65	.672	39	.115	.909
	Erkek	32	2.62	.673			
Öğrenci	Kadın	9	3.16	.931	39	.564	.576
	Erkek	32	2.98	.836			
Öğretmen	Kadın	9	2.34	.769	39	-.299	.767
	Erkek	32	2.42	.686			
Öğretmen Ölçeği Ortalaması	Kadın	9	2.93	.623	39	.814	.421
	Erkek	32	2.77	.507			

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlere ait düşünceleriyle ilgili bulguların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşünceleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemler alan, hangi sektörde beceri eğitimi aldığı, öğrencinin mezuniyet sonrası alanında çalışmaya devam etmeyi isteyip istemediği, işyerini bulan kişi ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 11. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Alan Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Alan	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Bilişim Teknolojileri	105	2.31	.926	168	.959	.339
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	2.17	.898			
Mevzuat	Bilişim Teknolojileri	105	2.59	1.093	168	-.595	.553
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	2.69	1.069			
Okul	Bilişim Teknolojileri	105	2.04	.951	168	-2.339	.021
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	2.39	.934			
Öğrenci	Bilişim Teknolojileri	105	2.02	1.085	168	.261	.795
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	1.98	.907			
Öğretmen	Bilişim Teknolojileri	105	1.92	1.036	168	-.996	.321
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	2.09	1.117			
Öğrenci Ölçeği Ortalaması	Bilişim Teknolojileri	105	2.18	.816	168	-.688	.492
	Elektrik-Elektronik Teknolojisi	65	2.26	.791			

Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlere ait düşünceleriyle ilgili ait bulguların alan değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, alan değişkenine göre öğretmenlerin işletme, mevzuat, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşünceleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Okul faktöründe ise elektrik-elektronik öğrencisi lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t(168)=2.339$; $p<0.05$). Elektrik-elektronik teknolojisi alanı öğrencilerinin ortalaması ($\bar{x}=2.39$) bilişim teknolojileri alanı ($\bar{x}=2.04$) öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır. Buna göre elektrik-elektronik teknolojisi öğrencilerinin okullarında beceri eğitimi açısından daha iyi bilgilendirildiği söylenebilir.

Tablo 12. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Sektör Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Sektör	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Kamu Sektörü	75	2.52	.948	168	3.337	.001
	Özel Sektör	95	2.06	.839			
Mevzuat	Kamu Sektörü	75	2.61	1.029	168	-.124	.901
	Özel Sektör	95	2.63	1.127			
Okul	Kamu Sektörü	75	2.29	.971	168	1.480	.141
	Özel Sektör	95	2.08	.940			
Öğrenci	Kamu Sektörü	75	2.11	1.091	168	1.129	.260
	Özel Sektör	95	1.93	.954			
Öğretmen	Kamu Sektörü	75	2.01	1.103	168	.306	.760
	Özel Sektör	95	1.96	1.045			
Öğrenci	Kamu Sektörü	75	2.31	.831	168	1.425	.156

Ölçeği Ortalaması	Özel Sektör	95	2.13	.779
-------------------	-------------	----	------	------

Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlere ait düşünceleriyle ilgili bulguların sektör değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Tablo 12'ye bakıldığında sektör değişkenine göre öğretmenlerin mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşünceleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). İşletme boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu dikkati çekmektedir ($t(168)=3.337$; $p<0.05$). Ortalama değerleri kamu sektörü için 2.52, özel sektör için 2.06'dır. Buna göre öğrencilerin daha çok kamu sektöründe staj yapmak istedikleri anlaşılmaktadır. Bu durum özel sektörde çalışan öğrencilerin daha çok çalıştırılmasından ve ücret ödemesinde yaşanan sorunlardan kaynaklı olabilir.

Tablo 13. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Alanında Çalışma İsteği Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Alanında Çalışma İsteği	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Evet	104	2.21	.918	168	-.942	.347
	Hayır	66	2.34	.912			
Mevzuat	Evet	104	2.66	1.157	168	.465	.642
	Hayır	66	2.58	.957			
Okul	Evet	104	2.15	.990	168	-.315	.753
	Hayır	66	2.20	.909			
Öğrenci	Evet	104	2.06	1.020	168	.919	.359
	Hayır	66	1.92	1.016			
Öğretmen	Evet	104	1.96	1.129	168	-.468	.641
	Hayır	66	2.03	.969			
Öğrenci Ölçeği Ortalaması	Evet	104	2.21	.871	168	-.056	.956
	Hayır	66	2.21	.695			

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre Tablo 13'e bakıldığında alanında çalışma isteği değişkenine göre öğrencilerin işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşüncelerinin anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Tablo 14. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların İşyerini Bulan Kişi Değişkenine Göre Düzeyleri

Faktörler	İşyerini Bulan Kişi	N	$\bar{X}$	Ss
İşletme	Okul Yönetimi	30	2.42	.859
	Öğretmenlerim	54	2.37	.943
	Ailem	26	2.03	1.092
	Kendim	58	2.18	.836
	Toplam	168	2.26	.920
Mevzuat	Okul Yönetimi	30	2.24	.978
	Öğretmenlerim	54	2.95	.953
	Ailem	26	2.41	.972
	Kendim	58	2.59	1.211
	Toplam	168	2.62	1.080
Okul	Okul Yönetimi	30	2.27	.863

	Öğretmenlerim	54	2.27	1.094
	Ailem	26	2.19	.972
	Kendim	58	2.00	.866
	Toplam	168	2.17	.960
Öğrenci	Okul Yönetimi	30	1.85	.809
	Öğretmenlerim	54	2.20	1.138
	Ailem	26	1.98	1.111
	Kendim	58	1.91	.962
	Toplam	168	2.00	1.022
Öğretmen	Okul Yönetimi	30	1.92	.962
	Öğretmenlerim	54	2.04	1.232
	Ailem	26	2.00	1.132
	Kendim	58	1.94	.952
	Toplam	168	1.98	1.070
Öğrenci Ölçeği Ortalaması	Okul Yönetimi	30	.64	.640
	Öğretmenlerim	54	.92	.929
	Ailem	26	.86	.867
	Kendim	58	.72	.728
	Toplam	168	.80	.807

Tablo 15. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların İşyerini Bulan Kişi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Faktörler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Fark
İşletme	Gruplar arası	3.096	3	1.032			
	Grup içi	138.438	164	.844	1.222	.303	-
	Toplam	141.534	167	-			
Mevzuat	Gruplar arası	11.529	3	3.843			Okul yönetimi ile öğretmenler arasında
	Grup içi	183.344	164	1.118	3.437	.018	
	Toplam	194.872	167	-			
Okul	Gruplar arası	2.566	3	.855			
	Grup içi	151.603	164	.924	.925	.430	-
	Toplam	154.168	167	-			
Öğrenci	Gruplar arası	3.211	3	1.070			
	Grup içi	171.731	164	1.045	1.024	.384	-
	Toplam	175.208	167	-			
Öğretmen	Gruplar arası	.362	3	.121			
	Grup içi	191.166	164	1.166	.103	.958	-
	Toplam	191.528	167	-			
Öğrenci Ölçeği Ortalaması	Gruplar arası	2.060	3	.687			
	Grup içi	106.796	164	.651	1.054	.370	-
	Toplam	108.856	167	-			

İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaşılan problemlerin alt faktörlerine ait öğrenci algılarının işyerini bulan kişi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakmak amacıyla tek yönlü Varyans analizi uygulanmıştır. Tablo 15'e bakıldığında işyerini bulan kişi değişkenine göre işletme, okul, öğrenci, öğretmen ve öğrenci ortalamasında anlamlı bir farklılık

görülmemekle birlikte ($p>0.05$), mevzuat faktöründe farklılıklar olduğu görülmektedir ($F(3,167)=3.437$, $p<0.05$). Mevzuat faktöründen kaynaklanan farkın kimin lehine olduğunu anlamak için Post-Hoc Tukey Testi yapılmıştır. Post-Hoc Tukey Testi sonuçlarına göre okul yönetimi ve öğretmenler farkı anlamlı görülmüştür (ortalama farkı=0.71) ve bu fark öğretmenler lehinedir.

Tablo 16. Öğrencilerin İşyerlerinde Yürütülen Beceri Eğitimi Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bulguların Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
İşletme	Kız	43	2.53	.940	168	2.316	.022
	Erkek	127	2.17	.891			
Mevzuat	Kız	43	2.76	.985	168	.968	.335
	Erkek	127	2.58	1.112			
Okul	Kız	43	2.46	.969	168	2.308	.022
	Erkek	127	2.08	.937			
Öğrenci	Kız	43	2.23	1.118	168	1.692	.092
	Erkek	127	1.93	.974			
Öğretmen	Kız	43	2.20	1.114	168	1.559	.121
	Erkek	127	1.91	1.046			
Öğrenci Ölçeği Ortalaması	Kız	43	2.44	.849	168	2.183	.030
	Erkek	127	2.13	.778			

Tablo 16'ya bakıldığında cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin mevzuat, öğrenci ve öğretmen faktörleriyle ilgili düşünceleri anlamlı bir fark göstermemektedir ($p>0.05$). Öğrencilerin işletme ($t(168)=2.316$; $p<0.05$) ve okul ($t(168)=2.308$; $p<0.05$) faktörlerine yönelik düşünceleri ve öğrenci ölçeği ortalaması ($t(168)=2.183$; $p<0.05$) anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin işletme faktörüyle ilgili düşünceleri ($\bar{x}=2.53$) erkek öğrencilerden ($\bar{x}=2.17$) daha yüksek çıkmıştır. Buna göre kız öğrencilerin işletmelerde beceri eğitim uygulaması için daha zor iş yeri bulabildiği, iş yerlerinde eğitici personelle iletişim sorunlarıyla daha çok karşılaştığı söylenebilir. Kız öğrencilerin okul faktörüyle ilgili düşünceleri ($\bar{x}=2.46$) erkek öğrencilerden ($\bar{x}=2.08$) daha yüksek çıkmıştır. Bu durum kız öğrencilerin okullarındaki beceri eğitimine yönelik çalışmalarından daha çok faydalandığı anlamına gelebilir. Kız öğrencilerin öğrenci ölçeği ile ilgili düşünceleri ($\bar{x}=2.44$) erkek öğrencilerden ($\bar{x}=2.13$) daha yüksek çıkmıştır. Buna göre kız öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi uygulamaları için daha istekli oldukları söylenebilir.

Nitel Bulgular

Çalışmanın bu kısmında bilişim teknolojileri alanında 15, elektrik-elektronik teknolojisi alanında 19 işletme yetkilisi ile görüşmeler yapılmıştır. İşletmelerden 7'si kamu, 27'si ise özel sektörde faaliyetlerini yürütmektedir. Görüşmeler sonucunda yapılan analizler ışığında elde edilen bulgular aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

- Yönetmelik ve yönergeler doğrultusunda sistemin değerlendirilmesi,
- Verilen eğitimlerin amaçlarına ulaşma durumu,
- Eğitim sürecinde okul ve işyeri ilişkisinin kurgulanması,
- Eğitim sürecinde okulun ve işyerinin yapması gerekenler,
- İşyeri ve okul işbirliğini geliştirme,
- Beceri eğitimine öğrenci seçilirken dikkat edilen konular,
- Stajyer sayısının belirlenmesi,
- Stajyer öğrencide aranan nitelikler,
- Stajyerlerle ilgili yaşanan önemli problemler,

- Okullarda alınan eğitimin beceri eğitimine katkısı

Yönetmelik ve yönergeler doğrultusunda sistemin değerlendirilmesi

İşletmelerde beceri eğitimiyle ilgili yönetmelik ve yönergeleri değerlendiren tecrübeli işletme yetkilileri, mevzuatın yıllar içinde şekillendiğini, mesleki eğitimdeki uygulamalarında alan ve dallara göre sürekli güncellendiğini ve mevzuata dâhil edildiğini belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili bir yönetici aşağıdaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir. “Yasa ve yönetmeliklere hâkim okul yöneticileri ve öğretmenler gerekli bilgilendirmeleri yapmaktadırlar. Sorumluluklarını bilen öğrencilerle sistemin yürütülmesinde bir sorun yaşanmamaktadır.”

Verilen eğitimlerin amaçlarına ulaşma durumu

Uygulanmakta olan işletmelerde beceri eğitiminin amaçlarının yerine getirilmesine ilişkin işletme yetkilileri olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Teorik eğitimi ve uygulamalı eğitimi bütünleştirerek, kendini geliştiren, kendine güvenen, bunun doğal sonucu olarak iş bulma olasılığını artıran, sorumluluk duygusunu geliştiren öğrenciler yetiştirildiğini belirtmişlerdir. Örneğin bir yönetici “Beceri eğitiminde teorik ve pratik eğitim bir arada yürütülmektedir. Bununla birlikte öğrenciler okulda aldıkları eğitimi uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Öğrenciler mesleki anlamda kendilerinin net bir şekilde geliştiklerini hissettiklerinde işlerine daha sıkı sarılmakta ve daha yüksek motivasyon göstermektedirler.” şeklinde görüş bildirmiştir.

İşletme yetkilileri, mezun öğrencilerin aldıkları eğitim neticesinde yetişmiş eleman ihtiyaçlarının karşılanmış olduğunu belirtmişlerdir. Bunun da dolaylı bir sonucu olarak, topluma ekonomik yönden pozitif katkı sağlandığını ve gençlerin işsiz kalmayarak topluma kazandırıldığını vurgulamışlardır.

Eğitim sürecinde okul ve işyeri ilişkisinin kurgulanması

Staj eğitim sürecinde okul ve işyeri ilişkisine ilişkin işletme yetkilileri olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir yönetici bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: “Okul yöneticileri ve koordinatör öğretmenler, öğrencileri işyerlerine yerleştirmeden önce işyerlerini ziyaret ederek beceri eğitimi için incelemelerde bulunmalıydılar. Öğrenciyi daha iyi tanıyan öğretmenler hem öğrenciyi hem de işletmeyi daha iyi yönlendirebilirler.”

İşletme yetkilileri mesleki eğitimde işletme ile okul arasında olumlu ilişkiler çerçevesinde gerekli olan koordinasyonun sağlandığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu sayede öğrencilerin okul hayatından sonra iş hayatına kolay adapte olarak daha başarılı olduklarını söylemişlerdir.

Eğitim sürecinde okulun ve işyerinin yapması gerekenler

İşletme yetkilileri, beceri eğitimi faaliyetlerinin yürütülmesi için gerekli tedbirlerin ve güvenlik önlemlerinin alınması gerektiğini belirtmişlerdir. İşverenlere göre okul ve işletme arasındaki ilişki eğitimin faydalı olması için yeterli olacaktır. Katılımcılardan birisinin görüşleri şu şekildedir. “Öğrencilerimizin devam durumlarını koordinatör öğretmenimizle birlikte titizlikle takip ediyoruz. Öğrencilerimizin başına gelebilecek olumsuz bir durumla karşılaşmak istemiyoruz. Staj puanları dönem ve sene sonunda eğitim birimimiz tarafından veriliyor ve okula ulaştırıyoruz.”

İşletme yetkilileri, işletme ve okul arasında gerek öğretmenden gerek işletme yetkililerinden kaynaklı sorunların çözülmesi ve gerekli koordinasyonun sağlanması için staj eğitiminde iş birliğinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

İşyeri ve okul işbirliğini geliştirme

İşyeri ve okul işbirliği en etkin şekilde nasıl sağlanır sorusuna ilişkin işletme yetkililerinin değerlendirmeleri incelenmiştir. İşletme yetkililerine göre okul ve işletme, iş hayatını ve eğitimi

kaynaştırabilmek için işbirliği içerisinde olmalıdır. Bu konuda bir katılımcının görüşü şu şekildedir, “Firmamızın farklı birimlerine farklı özelliklerde öğrenciler arıyoruz. Okul ve işletme etkili bir çalışma yürütebilirse, öğrenciler kendilerine daha uygun birimlere yerleştirilebilir. Bu da hem öğrenci hem de işletme açısından daha verimli olacaktır.”

Okul ve işletme tarafından ortak projeler geliştirilmelidir. Beceri eğitimi veren işletme yetkililerine öğretmenler tarafından bilgilendirmeler yapılmalıdır. Okul ve işletme yetkilileri belirli sürelerde toplanmalı ve beceri eğitimini değerlendirmeli, görülen aksaklıkları hızlıca çözmelidirler.

Beceri eğitimine öğrenci seçilirken dikkat edilen konular

Araştırmaya katılan katılımcılar beceri eğitimi başlamadan öğrencilere sorumlulukları hakkında bilgilendirme yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu şekilde öğrencilerin staja daha kolay adapte olacaklarını ifade etmişlerdir. Örneğin bir katılımcı “Genellikle işletmemize gelen öğrenciler veya öğrenci velilerinin talepleri ile beceri eğitimine öğrenci alıyoruz.” Şeklinde görüş bildirmiştir. Bir diğer katılımcının ifadesi ise şu şekildedir: “Öğrencileri en iyi öğretmenler tanımakta. İletişim halinde olduğumuz öğretmenlere taleplerimizi iletiyor ve kriterlerimize göre öğrenci istiyoruz.”

İşletme yetkilileri genellikle öğrenci ve veli başvurularına göre stajyer öğrenci aldıklarını, kişilik özelliklerine dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Bazı işletme yetkilileri ise akademik başarıyı dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir.

Stajyer sayısının belirlenmesi

Araştırmaya katılan işletme yetkilileri beceri eğitimi uygulamasının kendileri için de oldukça fayda getirdiğini belirtmiştir. Öğrenci ücretlerinin devlet tarafından karşılanıyor olması stajyer alımında işletmeleri rahatlatmıştır. Bir işletme yetkilisi şu şekilde ifade etmektedir: “Devletin bu konuda bize ayırdığı bütçeye göre yüksekokullardan ve meslek liselerinden okul yönetimlerini arayarak belirli sayıda stajyer öğrenci talep ediyoruz.”

Stajyer arayan işletme yetkilisi okul idaresiyle irtibata geçmektedir. Aynı zamanda işyerine yapılan başvuruları da değerlendirmektedir. Mevzuata göre de kamu kurumlarının ve büyük işletmelerin belirli sayıda stajyer öğrenci kontenjanları bulunmaktadır.

Stajyer öğrencide aranan nitelikler

Araştırma sonucunda işverenler öğrenci seçerken genellikle öğrencinin kişilik özelliklerine dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Bunun için öğrenci velisi, öğretmenler ve okul idaresiyle iletişim kurarak öğrenci hakkında genel bilgi sahibi olmaktadır. Katılımcılardan birisi bu durumu şekilde açıklamaktadır: “Müşteriyi ilk karşılayacak olan stajyer öğrencinin bakımına dikkat etmesini, temiz ve güzel kıyafetler giymesini, güler yüzlü ve konuşkan olmasını istiyoruz. Teknik birimlerde çalışacak stajyerin ise zeki, akademik başarısı yüksek ve çalışkan olmasını istiyoruz.”

Bazı özel şirketler ise hem akademik başarı hem de farklı kişilik özelliklerinde öğrenci aradıklarını belirtmişlerdir. Eğitim birimi olan ve öğrenciyi işletmenin belirli bir noktasında görevlendirecek olan işyerleri bu gibi şartlar aramaktadırlar.

Stajyerlerle ilgili yaşanan önemli problemler

Araştırmaya katılan işletme yetkilileri öğrencilerin staj uygulamasına karşı bazen isteksiz ve ilgisiz olduğunu söylemiştir. Böyle bir durumda öğrencilere iş yaptırmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin bir işletme yetkilisi “Öğrenci sürekli geç gelmekte ve erken çıkabilmek için çeşitli bahaneler uydurmakta.” Diyerek görüşlerini açıklamıştır. Ayrıca katılımcılar zaman zaman öğrencilerin mesai saatlerine uymadıklarını da belirtmişlerdir.

Okullarda alınan eğitimin beceri eğitimine katkısı

Araştırmaya katılan işletme yetkilileri öğrencilerin okulda aldıkları eğitimle işletmede yaptıkları işlerde farklılıklar yaşanabildiğini ifade etmişlerdir. Eğitim birimi olan işletmeler öğrenciye mümkün olduğunca kendi alanında işler vermeye çalışmaktadırlar. Fakat bu konuda yaşanan kısıtlılıklar çerçeve öğretim programının yeterince uygulanamamasına neden olmaktadır. Bir katılımcı düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır: “Reklam sektöründe çalıştığımız için grafik ve animasyon eğitimi almış ve bu konuya ilgisi olan öğrenciler daha çabuk öğreniyor ve bize daha çok yardımcı oluyor.”

Özellikle özel sektörde staj yapan öğrenciler hem mesleklerini hem de piyasayı öğrenme konusunda daha fazla tecrübe edinmektedirler.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik okullarda bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi alanları öğrencilerinin, alan öğretmenlerinin ve işletme yetkililerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına dönük beklentilerini, karşılaştıkları sorunları, bu uygulamaların verimliliğini saptamak, beklentilerin ve sorunların çözümüne dair öneriler sunmaktır. Bu amaç için işyerlerinde karşılaşılan problemler işletme, mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen olmak üzere beş faktörde incelenmiştir.

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin işletme faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip problem “Beceri eğitim planında bulunan tüm konuların öğrenciye sunulmaması”dır. Buna göre işyerlerinin beceri eğitimi planına göre hareket etmedikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, öğrencilerin okulda aldığı eğitimin tam karşılığını verebilecek işyeri sayısının yetersiz olduğundan kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin çoğu alanına ve dalına en yakın işletmeye yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Özkan ve Aksoy (2015) stajyer öğrencilerin çoğunluğunun gelişim tablosundaki müfredatın öğrenilmesi konusunda kendi hallerine bırakılarak desteklenmediğini belirtmişlerdir. En düşük ortalamaya sahip problem ise “İş yerine ulaşımın zor olması”dır. Öğretmenler, hem toplu taşımayla hem de yaya olarak işletmelere ulaşımın kolay olduğunu düşünmektedirler. Öğrenci görüşleri de benzer şekilde ulaşım konusunda herhangi bir problem yaşanmadığını göstermektedir.

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin mevzuat faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip problem “Meslek liseleri ile işletmelerin işbirliğinin sağlanamaması”dır. İşyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetlerinin amaçlarına ulaşabilmesi ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için meslek liseleri ile işletmeler arasındaki işbirliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Mesleki eğitim faaliyetlerinin planlanması, geliştirilmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi çalışmalarında piyasa temsilcilerinin veya işyerlerinin çalışmalara yeterince katılmadığı düşünülmektedir. Piyasanın gereksinim duyduğu kaliteli iş gücünün yetiştirilmesinde bu işbirliği bir zorunluluktur. Uzar (2002)’a göre de eğitim kurumları, endüstri işletmelerine eğitimle ilgili bilgi akışı sağlamalı ve karşılıklı iletişim içerisinde olmalıdır. Okullar teknolojik gelişmelere uygun hale gelmeli ve kalıcı yapılanmalara sahip olmalıdır.

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin okul faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip problem, “Kararsızım” düzeyinde görüş belirtseler de, “Okulun öğretim programına uygun eğitim vermeyen işletmeye öğrenci yerleştirmesi”dir. Öğrenciler alan ve dalına en yakın işletmeye yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Özkan (2013)’a göre işletmelerde beceri eğitimi uygulaması öğrencileri iş yaşamına hazırlamak için yeterli olmamaktadır. Staj yapılacak işletme okul idaresince dikkatle seçilmeli ve öğrenciler piyasa ihtiyaçlarına

uygun işlerde çalıştırılmalıdır (Özkan, 2013). Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin okul faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en düşük ortalamaya sahip problem “Okulun uygulama öncesi öğrencileri beceri eğitimi ile ilgili yeterince bilgilendirmemesi” dir. Hem öğretmenler hem de öğrenciler beceri eğitimi öncesinde yeterli bilgilendirilmenin yapıldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler en düşük ortalamayı “Öğrencilerin iş yerine uyum sağlayamaması” maddesine vermişlerdir. Okulun ve koordinatör öğretmenlerin, öğrencileri beceri eğitim uygulaması ve ilgili yasalar hakkında bilgilendirmesi gerekmektedir. Okulların çoğu öğrencileri bilgilendirme konusundaki görevlerini yerine getirmektedirler. Bu da öğrencilerin işletmeye uyumunu kolaylaştırmaktadır. Uzay (2005)’e göre öğrencilerin yasalar hakkında bilgisiz olması beceri eğitimi uygulamasının hedefine ulaşmasını engellemekte, öğrencilerin haklarını ve sorumluluklarını bilmemesi uygulama verimini azaltmaktadır. Öğrencilerin staja başlamadan önceki eğitimi, staj sürecindeki eğitimi ve gözetimi son derece önemlidir (Uzay, 2005).

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin öğrenci faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip problem, “Öğrencilerin iş yerinde beceri eğitimine karşı ilgisiz ve isteksiz olması” dır. Bu durum öğrencilerin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetlerinin önemini yeterince anlayamadıklarını göstermektedir. Bu eğitimlerin mesleki bilgilerine ve kişisel gelişimlerine katkısı öğrencilere benimsetilmelidir. Bu yüzden okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin öğrencilere bilgilendirme çalışmaları yapmaları çok önemlidir. İşyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetlerinin amacını kavrayamayan öğrenciler bu uygulamaya gerekli önemi vermemekte dolayısıyla yapılan öneri ve eleştirilere dikkat etmemekte ve kurallara uymamaktadırlar. Öğrencilerin bir mazeretleri veya hastalık durumu oluşunca eğitici personele bilgi vermemesi de bu uygulamaya gerekli önemi vermediklerini göstermektedir. Ergün (2018)’e göre başka okullara kaydolamamış öğrencilerin mesleki eğitim veren okullara alındığı, ailelerin, öğrencinin isteksiz ve ilgisiz olduğu, öğrencilerin alanlarıyla ilgili bir meslekte çalışmak istemediği veya mezunların istihdamı konusunda yaşanan sıkıntılar nedeniyle bu okullarda çalışan öğretmenlerde mesleki eğitimin önemiyle ilgili düşüncelerini kaybetmiş olabilirler. (Ergün, 2018). Öğretmenlere göre en düşük ortalama “Öğrencilerin usta öğreticilerin kendilerine verdikleri görevleri yapmamaları” maddesindedir. Dolayısıyla öğretmenler, eğitim sorumlularının veya usta öğreticilerin verdiği görevlerin öğrencilerce yapıldığını düşünmektedirler. Öğrenciler beceri eğitimi faaliyetlerine karşı isteksiz ve ilgisiz olsa da, verilen işleri yapmaya çalışmakta, bu konuda işyerlerine sorun çıkarmamaktadırlar. Öğrencilerin işletmelerde yaşadıkları problemleri koordinatör öğretmenlerine iletmemesi ve işletmelerde beceri eğitimine karşı isteksiz ve ilgisiz olması en yüksek ortalamaya sahip maddeler olsa da öğrenciler bu durumlara “Katılmıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum öğrencilerin koordinatör öğretmenlerle iletişim sorunları yaşamadıklarını ve beceri eğitimine karşı ilgisiz olmadıklarını göstermektedir. Koordinatör öğretmenler haftalık yaptığı denetimlerde öğrencilerle iletişim halinde olmalı ve yaşanan problemlerle alakalı bilgi almalıdır. Bu iletişim güçlendirilmelidir. Öğrenciler mazeret durumlarında usta öğretici ile ya da koordinatör öğretmenleriyle iletişime geçmesi gerektiğini bilmemektedir ve öğrenciler eğitimi ciddiye almaktadırlar. Bu faktörde öğrencilere göre ortalaması en düşük olan madde “Öğrencilerin iş yeri kurallarına uymaması” maddesidir. Öğrenciler işletme kurallarına uydıklarını, genelde işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetlerinde kendilerinden kaynaklı problemler yaşanmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin öğretmen faktörüyle ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip problem, “Koordinatör öğretmenlerin usta öğreticilerle birlikte çalışarak her öğrenci için öğretim planı geliştirmemesi” dir. Öğretmenler her öğrenci için işyerleri ile iş birliği içerisinde öğretim planı geliştirmelidir. Fakat genellikle öğretim planı sene başında öğretmenlerce düzenlenir ve öğrenciye teslim edilir. Bunda çoğu işletmede eğitim biriminin olmamasının büyük etkisi vardır. Aynı zamanda çoğu işletme öğretim planına

kısmen uyabilmektedir. Çünkü öğrencilerin öğrenim gördükleri alan ve dallardaki işletme sayısı kısıtlıdır. İşyerindeki beceri eğitimi uygulamalarının verimli bir şekilde yapılması ve öğrencilerin hedeflendiği gibi yetiştirilmesi öğretim planının iyi uygulanmasına bağlıdır. Koordinatör öğretmen usta öğreticiyle birlikte geliştirdiği planın takibini sıkı şekilde yapmalıdır. Koordinatör öğretmenler beceri eğitimi uygulamasında en önemli taraftır. Öğretmenler işyerlerine her hafta gitmeli, öğrencilerdeki değişimi izleyerek eğitimin hedefine ulaşmasını sağlamalıdır. Bu konuda yaşanan aksaklıklar öğretmen-öğrenci iletişimini ve beceri eğitimi uygulamasını aksatacaktır. Özkan (2013) koordinatör öğretmenlerin işletmelere haftada bir kontrole gittiklerini belirtmiştir. Haftalık ziyaretlerin verebileceği rahatsızlık ve işletmelerin yoğunluğundan dolayı koordinatör öğretmenlerin mevzuatta geçen işyerlerini her hafta ziyaret etme zorunluluğu gözden geçirilebilir. Fakat koordinatör öğretmenlerin en fazla iki haftada bir işyerlerini denetime gitmeleri sağlanmalı ve bu durum okul tarafından kontrol edilmelidir (Özkan, 2013). Öğretmenler ve öğrenciler ölçeklere “Katılmıyorum” şeklinde cevap vererek işyerlerinde beceri eğitimi faaliyetlerinde genelde öğretmenlerden kaynaklanan problem yaşanmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemlerin alan, mesleki deneyim ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizler incelendiğinde alan değişkenine göre hiçbir faktörde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Buna göre bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi öğretmenlerinin beceri eğitimi faaliyetleri hakkındaki düşünceleri benzerdir. Farklı faktörlerden kaynaklanan sorunların bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi öğretmenlerince aynı şekilde algılandıkları görülmektedir. Mesleki kıdem değişkenine göre analizlere bakıldığında öğretmen ölçeği ortalamasında anlamlı bir fark oluşmaktadır. Analiz sonuçlarına göre 11-15 yıl arası çalışanların, 21 ve üzeri yıl çalışanlara farkı anlamlı görülmüştür ve bu fark 11-15 yıl arası çalışanların lehinedir. Cinsiyet değişkenine göre analizler incelendiğinde ise hiçbir faktörde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Buna göre erkek ve bayan öğretmenlerin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetlerine yönelik düşünceleri benzerlik göstermektedir. Farklı faktörlerden kaynaklanan problemlerin erkek ve bayan öğretmenlerce aynı şekilde algılandıkları görülmektedir. Tarhan (2018)’a göre bayan ve erkek öğretmenler beceri eğitiminin yönetiminde işyerlerinin sorumluluğunun daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmanın diğer bir alt problemi “Öğrencilerin işyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetlerinde karşılaştıkları problemler alan, hangi sektörde beceri eğitimi aldığı, öğrencinin mezuniyet sonrası alanında çalışmaya devam etmeyi isteyip istemediği, işyerini bulan kişi ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindedir. Analizler incelendiğinde alan değişkenine göre işletme, mevzuat, öğrenci ve öğretmen faktörlerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Buna göre bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi öğrencilerinin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetleriyle ilgili görüşleri benzerdir. Okul faktöründe ise anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. Okul faktöründen kaynaklanan sorunların bilişim teknolojileri ve elektrik-elektronik teknolojisi öğrencilerince farklı şekilde algılandıkları görülmektedir. Sektör değişkenine göre analizlere bakıldığında mevzuat, okul, öğrenci ve öğretmen faktörlerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Buna göre kamu sektörü ve özel sektör öğrencilerinin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetleriyle ilgili düşünceleri benzerlik göstermektedir. İşletme faktöründe ise anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. İşletme faktöründen kaynaklanan sorunlar kamu sektörü ve özel sektör öğrencilerince farklı şekilde algılanmaktadır. Kamu sektöründe staj yapan öğrencilerin işletme faktörüne ait ortalamaları özel sektöre göre daha yüksektir. Kamu sektörü, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hükümlerine özel sektöre göre daha çok dikkat etmekte, özel sektör işletmeleri ise yasal zorunlulukları yeterince uygulamamaktadırlar. Mesleki Eğitim Kanunu’na göre işletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilere işyeri tarafından ücret ödenir. Öğrenciye ödenecek ücret işyeri ile okul idaresi tarafından imzalanan sözleşmeyle belirlenir. Ancak ödenecek ücret asgari ücretin 1/3’ünden az olamaz. Kamu sektöründe öğrenci ücretleri, kurum tarafından ödenir. Dolayısıyla öğrenci

ücretlerinin ödenmesinde herhangi bir gecikme yaşanmaz. Fakat özel sektörde beceri eğitimi gören öğrencilere ödenecek ücretin 2/3'ü Devlet katkısı olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır. Dolayısıyla özel sektörde öğrenci ücretlerinin ödenmesinde gecikmeler yaşanmaktadır. Devlet katkısının işletme hesabına yatması, öğrenciye ücretinin ulaşmasını geciktirebilmektedir. Aynı zamanda bazı işletmeler kendi payına düşen miktarı ödemek istemeyebilmektedirler. Bu da öğrencileri beceri eğitimine karşı isteksiz kılmaktadır. İşleyen ve diğerleri (2018)'ne göre ise kamu kurumlarında staj yapan öğrenciler özel sektöre göre daha çok sorun yaşamakta ve stajdan elde ettikleri kazanımlar daha düşük olmaktadır. Özel sektörde staj yapan öğrenciler stajın kendilerine iş çevresi oluşturacağını ve iş fırsatı doğuracağını belirtmişlerdir (İşleyen, Altun & Demir, 2018). Alanında çalışma isteği değişkenine göre analizler incelendiğinde ise hiçbir faktörde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Buna göre alanında çalışmak isteyen veya istemeyen öğrencilerin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetleriyle ilgili görüşleri benzerdir. Farklı faktörlerden kaynaklanan problemlerin alanında çalışmak isteyen veya istemeyen öğrencilerce aynı şekilde algılandıkları görülmektedir. İşyerini bulan kişi değişkenine göre analizlere bakıldığında işletme, okul, öğrenci, öğretmen ve öğrenci ölçeği ortalamasında anlamlı bir fark oluşmamıştır. Mevzuat faktöründe ise anlamlı bir farklılık gözükmemektedir. Yapılan analizde okul yönetimi ile öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmenlerce işyerlerine yerleştirilen öğrencilerin mevzuat faktörü puanları diğer gruplardan daha yüksektir. Beceri eğitimi sürecinde koordinatör öğretmenlerin işletmeleri her hafta ziyaret etmeleri, işletme-öğretmen iletişimini artırmaktadır. Dolayısıyla koordinatör öğretmenler öğrencileri işletmelere yönlendirirken daha uygun tercihlerde bulunabilmektedirler. Cinsiyet değişkenine göre analizler incelendiğinde ise mevzuat, öğrenci ve öğretmen faktörlerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Bu faktörlerde kız ve erkek öğrencilerin işyerlerindeki beceri eğitimi faaliyetleriyle ilgili düşünceleri benzerdir. Öğrencilerin işletme ve okul faktörlerine yönelik düşünceleri ve öğrenci ölçeği ortalaması anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu faktörlerden kaynaklanan problemlerin kız ve erkek öğrencilerce farklı şekilde algılandıkları görülmektedir. Çalışmada kız ve erkek öğrencilerin işletme faktöründeki düşüncelerine bakıldığında, kız öğrencilerin beceri eğitim uygulaması için daha zor iş yeri bulabildiği, iş yerlerindeki usta öğreticilerle daha çok iletişim sorunları yaşadığı ve kendilerine yetenek ve bilgilerinin üzerinde işler verildiği görülmektedir. Kız öğrenciler iş yaşamında erkeklere göre daha çok problem yaşamaktadırlar. İslamoğlu ve Yıldırım (2014)'e göre Türkiye'de kadınların birçoğu çalışma yaşamında çeşitli sorunlarla karşı karşıya gelmekte ve haklarını korumakta zorluk çekmektedirler. Bu yüzden kadınların istihdam oranları erkeklere göre daha düşüktür. Bu bağlamda kadınların sorunlarını azaltıcı, kadın istihdamını artırıcı politikalar belirlenmeli ve işgücü piyasasında düzenlemeler yapılmalıdır (İslamoğlu & Yıldırım, 2014).

Çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan görüşmeler sonucunda işletmelerde beceri eğitiminin yönetimine ilişkin işletme çalışanları yönetmelik ve yönergeleri değerlendirmiş ve genelde olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yıllar içerisinde mevzuat üzerinde yaptığı değişikliklerle, günün şartlarına uyum konusunda eksik kalan mevzuatız günün şartlarına göre düzenlendiği ve sürekli güncellendiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir kısmı, beceri eğitimi ile öğrencilerin teorik bilgilerini uygulama imkânı bulduğunu ve çalışma hayatına hazırlandığını belirtmişlerdir. Bu durumun okullara, işletmelere ve topluma olumlu yansıdığını aktarmışlardır. İşletme yetkilileri, mezun öğrencilerin aldıkları eğitim neticesinde yetişmiş eleman ihtiyaçlarının karşılanmış olduğunu belirtmişlerdir. Akkaya (2008) çalışmasında staj sonrasında öğrencilerin sorumluluk duygularının geliştiğini, meslekleriyle ilgili kendine güvenlerinin arttığını, meslekleriyle ilgili makine ve aletleri kullanma becerilerinin geliştiğini, işe ilgilerinin arttığını ve iletişim kurma becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir.

İşletme yetkilileri genellikle beceri eğitiminin başlangıcında ve sonunda okul ile irtibat halinde olduklarını, uygulama sırasında öğretmenlerle iletişim kurulduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler işletme

ile okul arasında köprü görevini görmektedir. Aynı zamanda öğrencileri daha iyi tanıdıkları için etkili bir iletişimle beceri eğitiminin sorunsuz devam etmesini sağlamaktadırlar. Akkaya (2008)'ya göre de koordinatör öğretmenler her zaman öğrencilerin istek ve şikâyetlerini dikkate almakta ve öğrencilerde stajlarıyla ilgili karar alırken genellikle alan öğretmenleriyle istişare etmektedirler. Beceri eğitiminde okul ve işletme arasındaki ilişkinin eğitimin faydalı olmasını sağladığı, öğretmenlerin ve işletme yetkililerinin düzenli olarak bir araya gelmeleri ve fikir alışverişlerinde bulunmaya devam etmeleri sonucuna ulaşılmıştır. Bazı katılımcılar tarafından işletmeler ile okul arasında gerekli olan koordinasyonun tam anlamıyla sağlanamadığı ifade edilmiştir. Bu yüzden öğrencilerin işletmelerde verilen eğitime uyum sağlayamadıkları ve başarılarının düştüğü söylenmiştir. Üstün ve Savaş (2009)'a göre eğitici personel düzenli yapması gereken haftalık değerlendirmelere önem vermeli ve değerlendirmeleri uygulamaya yönelik küçük sınavlara dönüştürmelidir. Ayrıca öğrencilerin becerilerini ve bilgilerini artırabilmek için görsel ve yazılı öğretim araçları geliştirilmeli ve öğrencilerini bu araçları kullanmaları sağlanmalıdır.

Eğitim ve iş hayatı ile ilgili kurumlar arasında iletişim ve koordinasyon yetersizliği, işletme ve okul eğitimi programlarının uyumsuzluğu ve önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum işgücü piyasası ihtiyaçlarının eğitime yansıtılmasını engellemekte, aynı zamanda eğitim almış kişilerinde iş bulmalarını olumsuz etkilemektedir (Üstün ve Savaş, 2012). Araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğu okullarda öğrencilere ve işletme yetkililerine, beceri eğitimi sırasında uyacakları görev ve sorumlulukları hakkında seminerler verilmediğini ancak verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu sayede öğrencilerin işletmelere daha kolay adapte olarak başarılarının yükselebileceği ve işletme yetkililerinin de bu seminerler vasıtasıyla hem öğrencilerin hem de verilen eğitimin önemini daha iyi anlayarak eğitim sürecinde daha dikkatli davranacakları vurgulanmıştır. İş sahipleri genellikle beceri eğitimi sırasında öğrencilerin işletmeye çok fayda sağladıklarını, bu yüzden hem eğitim-öğretim yılı içerisinde hem de yaz aylarında stajyer öğrenci almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu öğrencileri seçerken genellikle okul idaresi ve öğretmenlerle iletişime geçtiklerini söylemişlerdir. Bazen sene başında öğrenci velilerinin veya öğrencinin kendisinin gelerek başvuru yaptığını ifade etmişlerdir. Bazı durumlarda ise işletme sorumluları öğretmenlerle görüşerek öğrencilerin akademik başarısını ve kişilik özelliklerini dikkate almaktadırlar. Akkaya (2008)'da işletmelerin genellikle okulların belirledikleri öğrencileri stajyer öğrenci olarak aldıklarını ve stajyer öğrencileri belli ölçütlere göre seçen işletmelerin, öğrencinin geldiği okulun koordinatör öğretmenlerinin davranışlarına, öğrencinin başarı ortalamasına ve öğrencinin geldiği okulun işletmeye yakınlığına dikkat ettiğini belirtmiştir.

Mevzuata göre bazı kamu kurumlarının ve işletmelerin belirli sayıda stajyer öğrenci alma zorunlulukları vardır. Bu durumdaki işyeri sahipleri ve kamu kurumlarının yetkilileri okul ile irtibata geçerek istediği stajyer öğrenci sayısını belirtmektedirler. Okul idaresi de işyerlerinin durumunu öğrencilere anlatarak, gerekli yönlendirmeleri yapmaktadır. İsteğe bağlı stajyer alan işletmelerde okul idaresi veya öğretmenlerle iletişim kurarak öğrenci talep etmektedirler. Bazı işletmeler ise öğrenci velilerinin ve öğrencilerin talepleri üzerine beceri eğitimine öğrenci almaktadırlar. İşyeri sahipleri öğrenci seçerken genellikle öğrencinin kişilik özelliklerine dikkat ettiklerini söylemişlerdir. Bunun için öğrenci velisi, öğretmenler ve okul idaresiyle iletişim kurarak öğrenci hakkında genel bilgi sahibi olmaktadır. Bazı özel şirketler ise hem akademik başarı hem de farklı kişilik özelliklerinde öğrenci aradıklarını belirtmişlerdir. Eğitim birimi olan ve öğrenciyi işletmenin belirli bir noktasında görevlendirecek olan işyerleri bu gibi şartlar aramaktadırlar.

Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısı genellikle düşüktür ve eğitim-öğretim ortamına karşı çoğu zaman isteksiz ve ilgisiz olabilmektedirler. Bu durumla karşılaşan işyerleri öğrencilere iş yaptırmakta zorlandıklarını ve stajyerden memnun olmadıklarını ifade etmektedirler. Bununla birlikte çoğu işletmede iş saatlerinin esnek olması, öğrencilerin işyerine vaktinde gitmemesine veya erken vakitte işten çıkmasına neden olmaktadır. Öğrenciler bu durumu kullanabilmektedirler.

Öğrenciler okullarında farklı alanlarda ve çeşitli dallarda öğrenim görmektedirler. Her farklı alan ve dallar, çeşitli dersleri beraberinde getirmektedir. Piyasada bu alan ve dallarda çalışan işletme sayısı ise kısıtlıdır. Dolayısıyla öğrenciler alanlarına en yakın işletmeye yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Genellikle özel işletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler okulda edindikleri teknik bilgileri uygulama fırsatı bulurken, kamu kurumlarında staj yapanlar daha az uygulamaya katılmaktadırlar. Üstün ve Savaş (2012)'a göre öğrencilerin okullarında aldıkları eğitim iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda kısmen yeterli olmaktadır.

Öneriler

Çalışmadan elde edilen bulgular ışında aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- İşyerlerinde yürütülen beceri eğitimi faaliyetleri; işletme açısından değerlendirildiğinde, öğrenciler piyasada çalışma planına uyabilecek, eğitim birimi olan işletmelere yerleştirilmeye çalışılabilir. Öğrencilere görev tanımı dışına işler yaptırılma ihtimaline karşı öğrenciler staj başlamadan uyarılabilir ve işletmelerin bu konudaki tutumları koordinatör öğretmenlerce sıkı denetlenebilir. Öğrenciye yeterli rehberliği yapamayan usta öğreticilerin okul-işletme işbirliği ile hizmet içi eğitim almaları önerilir.

- Beceri eğitimi faaliyetleri mevzuata göre incelendiğinde; iş sahipleri ile okullar arasında işbirliğini arttırıcı çalışmalar yapılabilir.

- Beceri eğitiminde okul faktörüne bakıldığında; önce öğretim programına ve alana uygun eğitim verebilecek işletmeler belirlenebilir ve öğrenciler bu işyerlerine yönlendirilebilir. Okulda verilen eğitimler sektör ihtiyaçlarına göre güncellenebilir ve öğrencilere okulda verilen eğitimin sektörde nasıl gerekli olduğu anlatılabilir.

- İşletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına öğrenci açısından bakıldığında; eğitim birimi bulunan işletmelerde öğrenciler daha ilgili ve istekli olabilmektedirler. Bu yüzden öğrenciler eğitim birimi olan işletmelere yönlendirilmesi önerilir. Koordinatör öğretmenlerin öğrencilerle iletişim halinde olması öğrenci motivasyonlarını artırmaktadır. Öğrenci beceri eğitimine başlamadan önce işyeri kuralları öğrenciye iyi anlatılabilir.

- Öğretmen boyutu incelendiğinde; öğretmenlerin işletmenin durumuna göre her öğrenci için ayrı bir öğretim planı geliştirmesi önerilir. Öğretmenlerin haftalık denetimlerini işletmeye giderek, öğrenci ve usta öğreticiyle görüşerek yapması önerilir. Öğretmenlerin öğrencilerle sadece denetim günü değil sürekli iletişim halinde olması önerilir.

- Çalışma Türkiye'nin farklı şehirlerinde de uygulanabilir. Meslek liselerinin farklı alanlarında da bu çalışma yapılabilir. Özel meslek liselerindeki beceri eğitimi durumu incelenip, devlete ait meslek liselerindeki durumla karşılaştırılabilir. Farklı değişkenlerin çalışmaya etkisinin araştırılması ve nitel bir çalışmayla öğrenci, öğretmen görüşlerine de yer verilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

Akkaya, M. (2008). *Türkiye'de Giyim Eğitimi Veren Meslek Liselerindeki Öğrencilerin Sanayi Uygulamalarının İşletmeler, Öğrenciler Ve Koordinatör Öğretmenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Binici, H. & Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 383-396.

Bozak, A. (2019). *Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Denizli İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Creswell, J. W. (2012). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*.

Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.

Ergün, H. (2018). Okul müdürleri ve işveren gözüyle mesleki eğitimin sorunları. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (3), 192-206.

Erol, S. I. (2013). Gençlere yönelik aktif istihdam politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye örnekleri. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 24 (6), 15-43.

İslamoğlu, E. & Yıldırım, S. (2014). “Yolcu hizmetleri memurluğu” yapan kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3 (6), 150-177.

İşleyen, Ş., Altun, Y. & Demir, Y. (2018). Yükseköğretimde Stajın Önemi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Örneği. *3rd Eurasian Conference on Language and Social Sciences*, Antalya, 215-221.

Karadal, F. & Türk M. (2008). İşletmelerde teknoloji yönetiminin geleceği. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1 (1), 59-71.

M.E.B., (1986). Mesleki Eğitim Kanunu. Erişim adresi:

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf>

M.E.B., (2013). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. Erişim adresi:

http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/13111232_YONETMELYK.pdf

Özkan, F. (2013). *Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Özkan, F. & Aksoy, C. (2015). Ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması, Gaziantep ilinde bir alan araştırması. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6 (12), 283-305.

Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Tatlı, Z. & Sarıbiyık, M. (2015). Sakarya ili Mesleki ve Teknik Eğitimde İşletmelerde Beceri Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Akademik Platform*, 453-459.

Tarhan, G. (2018). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanmakta Olan İşletmelerde Beceri Eğitiminin Yönetimine İlişkin Öğretmen ve İşveren Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi - Marmara Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İstanbul.

Tunalı, S. B., Gözü, Ö. & Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması “karma araştırma yöntemi”. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24 (2), 106-112.

Uzar, M. T. (2002). *Mesleki ve Teknik Öğretim Programlarının Hazırlanmasında Okul - Sanayi İşbirliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uzay, Ş. (2005). Muhasebe meslek stajyerlerinin sorunları ve beklentileri: Bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 25, 70-78.

Üstün, G. & Savaş D. (2009). İşletmelerde yapılan beceri eğitimi sırasında gerekli uygulamaların yerine getirilmesi hakkında K.M.L. öğrenci görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy, Vocational Education*, 4 (3), 104-117.

Üstün, G. & Savaş D. (2012). Kız meslek liselerinin işletmelerde yapılan beceri eğitimini planlama ve değerlendirme uygulamalarını geliştirme düzeyi. *Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (15), 165-178.

Yazıcı, H., Türkmen B. & Aydemir, Y. (2015). Dünyada ve Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Önemi. *4th International Vocational Schools Symposium*, Yalova.

Yüksek, Ö. (2006). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında İşletmede Beceri Eğitimi Uygulamasının İşletme ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi (Elektronik-Bilgisayar Bölümleri)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Vocational and technical education is important for people to discover their talents, to meet the need for qualified personnel in service, industry and agricultural markets, and to increase the competitiveness of our country. The aim of this study is to determine the expectations of students, field teachers and business officials in the field of information technology and electrical-electronic technology in vocational and technical schools to offer suggestions for the solution of expectations and problems.

Materials and Methods: The mixed method, in which qualitative and quantitative research methods are applied together, was preferred in this study. This research was carried out in April-May 2020 by applying a questionnaire to students and teachers studying at vocational and technical Anatolian high schools in Amasya and its districts, and by interviewing business owners in enterprises. The participants consist of 12th grade students in the fields of information technologies and electrical-electronic technology, coordinator teachers and employers in the businesses they attend, participating in the skills training practice in businesses. In the study, the questionnaires were applied to 170, 12th grade Information Technologies and Electrical-Electronics Technology students studying in Amasya and its districts, 41 teachers working as coordinators and 34 employers carrying out interview forms activities. The data containing the opinions of the teachers about the problems encountered in the skills training activities in the workplaces were collected with the "Teacher Scale on the Problems Encountered in the Skills Education in the Enterprises". The opinions of the students about the problems encountered in the skills training activities carried out in the workplaces were collected with the "The Student Scale on the Problems Encountered in the Skills Education in the Enterprises". Interview form questions were used to collect data from business executives in the sample group. Questionnaires were applied to teachers and students as an online. Interview questions were applied to the company officials, and the interviews were recorded during the implementation.

Findings:

- According to teachers and students, the highest average problem arising from enterprises in skills training activities in the workplaces is "Not presenting all the subjects in the curriculum to the student".
- According to teachers and students, the highest average problem arising from the legislation in skill training activities in the workplaces is the failure to cooperate with vocational high schools.
- According to teachers and students, the problem with the highest average of skills training activities in the workplaces arising from the school is "Giving students to a business that cannot comply with the curriculum".
- According to teachers, the highest average problem arising from the student in skill training activities at workplaces is "unwillingness and indifference towards skills training activities".
- There was no significant difference in any factor according to the field variable,
- According to the professional seniority variable, there is a significant difference in the average of business, legislation, school and teacher scale,
- There was no significant difference in any factor according to the gender variable.

Considering the students' opinions about the problems encountered in skills training activities in the workplaces,

- There is a significant difference in the school factor according to the field variable,
- There is a significant difference in the business factor according to the sector variable,
- There is a significant difference in the factor of legislation according to the variable of the person who finds the workplace,
- According to gender variable, a meaningful difference occurred in the average of business, school and student scale.

When the system is evaluated in line with the qualitative data;

- It was concluded that the lacking legislation in terms of adaptation to the conditions of the day was arranged according to the current conditions and is constantly updated.
- Majority of the participants stated that skills training in businesses was trained by integrating theoretical and practical training, self-improvement, self-confident, naturally increasing the possibility of finding a job, and developing a sense of responsibility.
- Business officials stated that there are no instructors who are qualified to train students in the training process, the training planned in the enterprises is not partially applicable for the student and therefore the trainings provided partially do not reach their purpose.
- Workplace owners stated that they generally pay attention to the personality traits of the students when choosing students. Some private companies stated that they are looking for students with both academic success and different personality traits.

Discussion: It is understood that workplaces do not act according to the skills training plan. This was due to the insufficient number of workplaces that could provide the full value of the education students received at school. In the literature, Özkan and Aksoy (2015) stated that most of the intern students are not supported in learning the curriculum in the development by leaving them to their own. It is considered that market representatives or workplaces do not participate sufficiently in the planning, development, execution and evaluation of vocational training activities. This cooperation is a must in raising the qualified workforce required by the market. According to Uzar (2002), educational institutions should provide information flow to industrial enterprises and be in mutual communication. Schools should be adapted to technological developments and have permanent structures.

As a result of the interviews conducted in line with the purpose of the study, the employees of the enterprises evaluated the regulations and directives regarding the management of skills training in the enterprises and generally made positive evaluations. Akkaya (2008) stated, students' sense of responsibility improved, their self-confidence about their profession increased, their ability to use machines and tools related to their profession improved, their interest in work increased and their communication skills improved.

Conclusion and Suggestions:

In the light of the findings, the following suggestions have been made;

- The number of enterprises working in these fields and branches in the market is limited. Therefore, students are tried to be placed in the closest business to their field.
- It is recommended that teachers develop a separate teaching plan for each student according to the state of the business.